

Епископ стобијски Давид (Нинов)

Православље – њо је радост̄ духа и излаз из свих људских безизлаза

Православни истраживачки центар „Хризма“ више пута је обраћао пажњу на проблем црквеног раскола у Северној Македонији. Праве се покушаји да се питање реши на неканонски начин, и то ствара нове претње васељенском Православљу. За живот Православне Охридске Архиепископије Српске Православне Цркве и перспективе лечења раскола у Северној Македонији, читајте у ексклузивном интервјуу који је за центар „Хризма“ дао Епископ стобијски и Мјестобљуститељ струмички Давид (Нинов).

Ове године навршава се деветнаест година од стварања пројект-споразума о канонском решењу црквеног питања у Северној Македонији, после чега је био потписан Нишки договор. Ипак, он никад није био прихваћен од стране Светог Си-

нода такозване „Македонске Православне Цркве – Охридске архиепископије (МПЦ-ОА)“. Да ли су тадашњи договори били једина исправна опција за решење црквеног питања? Да ли су према Вашем гледишту они актуелни за данашње стање?

– Нишки договор су потписала тројица „митрополита“ расколничке „МПЦ“, са знањем њиховог архиепископа. Они су га јавно бранили као еклисиолошки једино исправно, али су се касније, под политичким притиском одрекли тог договора. Затим је на позив блаженопочившег патријарха српског Павла за литургијско и канонско јединство са Српском Православном Црквом (СПЦ), потврдно одговорио Његово Блаженство, данашњи Архиепископ и Митрополит скопски Јован.

Следствено, битна и неоспорна чињеница је да је Нишки договор већ завршена прошлост. Актуелна стварност је да је на основу договора Свети Архиепископски Сабор СПЦ 24. маја 2005. године издао Томос о најширој могућој аутономији Православне Охридске Архиепископије, као канонске Цркве у Северној Македонији. Такође је потврдио Архиепископа охридског Јована за канонског Предстојатеља аутономне Архиепископије. Томос о аутономији је потписао блаженопочивши патријарх српски Павле. Дакле, у Диптиху цркава, Православна Охридска Архиепископија је записана као аутономна црква са Томосом, која се налази у саставу свеправославно признате канонске јурисдикције Српске Патријаршије.

Покајање је увек верна, ако хоћете и вечно модерна варијанта, односно шанса за оне који су у расколу, да се избеаве од њега! У суштини, реч је о најбољој могућности да преко преумљења изађу из раскола и да уђу у спасоносну Саборност Цркве. Архиепископ охридски Јован, испуњујући свету архиепископску дужност о чувању јединства цркве, није створио раскол, него га је излечио. Сада у нашој отаџбини људи имају могућност да одаберу: да ли ће припадати Саборној Цркви или расколу.

Вашој пажњи предлагам неколико референци, а оваквих примера има безброј:

а) Емилија Црвенковска, ћерка безбожног комунистичког лидера Крсте Црвенковског (високи функционер СФР Југославије, секретар ЦК Савеза комуниста Македоније, председник Комисије за испитивање рада државне безбедности СФРЈ, потпредседник Председништва СФРЈ), пише: „Највећу заслугу међу македонским комунистима за враћање аутокефалности цркве у Македонији има мој покојни отац Крсте Црвенковски” (Фокус 18.5.2012, бр. 881). Овај њен став Емилија Црвенковска заснива на самим речима Крсте Црвенковског, написаних у његовим мемоарима „Заробљена истина”, Култура, Скопље 2003.

б) Професор историје на факултету расколничке „МПЦ”, Јован Белчовски, за ТВ Алфа (20. 11. 2017.) каже: „Знате ли како смо ми добили аутокефалну цркву? Захваљујући покојном Крсти Црвенковском! Свака част човеку, лака му земља била. У дискусији са председником Титом, Крсте је једноставно рекао Титу: ‘Ми морамо по први пут да отворимо академију и да себи прогласимо аутокефалну цркву!’” Дакле, расколнички епископи „МПЦ” подржавају и саображавају се са етнофилетистичким расколом, који је саздан од безбожних функционера Комунистичке партије. Међутим, Црква се не може руководити према одлукама Комунистичке партије и никад неће моћи да исте легализује и да их запечати црквеним томосима о аутокефалији, донесеним под политичким притиском. Следствено, увек је актуелно да Црква позива на преумљење и на привођење свега у јединство са Христом и Његовим Телом, а затим унутар Тела Христовог, тј. Цркве, да се проналазе решења за сва отворена питања. Искуство показује да не постоји проблем који Црква не би могла да реши дијалогом.

На саветовању у Аману 2020. године било је истакнуто: „У вези са проблемом Северне Македоније, делегације су изјавиле да ово питање треба да се реши дијалогом унутар Српске Православне Цркве и са свеправославном подршком”. Како су верници Охридске Архиепископије примили ово Аманско саветовање? У односу на свеправославну помоћ, које помесне Цркве (или поједини архиепископи и верници) су задњих година дали највећу подршку Охридској Архиепископији? Такође, у вези великог броја Албанаца у Северној Македонији, постоји ли подршка од стране Албанске Православне Цркве?

– Архиепископи расколничке „МПЦ” су своју хиротонију добили од СПЦ. Следствено, СПЦ је мајка црква „МПЦ” и раскол „МПЦ” налази се у оквирима јурисдикције СПЦ. Имајући ово у виду, овај проблем није могао, не може и неће моћи да се решава без мајке Цркве, тј. СПЦ. Свеправославна сагласност је неопходна, јер предмет наше вере јесте и Саборност Цркве. Ми православни, у Символу вере исповедамо да верујемо и у Једну, Свету, Саборну и Апостолску Цркву. Ако не постоји свеправославно признање, тада о Цркви и не може бити речи!

Наша Црква, Српска Патријаршија, учествовала је на братском саветовању у престоници Јордана, граду Аману. Стога, верници Православне Охридске Архиепископије при Српској Патријаршији на Аманско саветовање гледају као на неопходну и оправдану бригу о чувању јединства Цркве, које није некакав спољашњи украс, него сама суштина Цркве. Верници Православне Охридске Архиепископије (и поред љубави, подршке и разумевања које имају за тешке услове у којима се налази Константинопољска Патријаршија), никада се неће моћи сложити са непредањском еклисиологијом да је Константинопољски Патријарх *primus sine paribus* (први без једнаких), него се чврсто држе аутентичне православне еклисиологије и прихватају да је он *primus inter pares* (први међу једнакима).

Верници Православне Охридске Архиепископије знају да је у Шамбезију била постигнута сагласност да евентуални следећи томоси о аутокефалији буду потписивани од свих Предстојатеља помесних православних цркава (сагласност није била постигнута само по питању начина потписивања). Најзад, саборно одлучивање одговара Предању, ако узмемо у виду да је Кипарска Православна Црква своју аутокефалност добила на Трећем васељенском Сабору. Православне цркве се више не налазе под османлијским ропством или тоталитаристичким системима. Зато је крајње време да се обнови саборни начин функционисања. Помесни сабори функционишу, треба да профункционишу и свеправославни и да се, између осталог, не дешавају проблеми са којима се данас Црква суочава. Што се тиче питања подршке, био сам присутан на сусрету између Свјатејшег Патријарха руског Кирила и блаженопочившег патријарха српског Иринеја, 15. 11. 2014. у Београду, када се разговарало о томе да се предузму неки кораци у вези ослобођења Архиепи-

скопа охридског Јована из затвора, где се налазио после политичке пресуде, због његове вере у Саборност Цркве. После тог сусрета Митрополит волоколамски Иларион (који је такође био присутан на поменутом сусрету), испуњујући јеванђелску заповест (Матеј 25, 36), посетио је Архиепископа охридског Јована у затвору у Скопљу, а затим се сусрео и са државним властима. Ускоро затим Архиепископ охридски Јован је ослобођен из затвора. Разуме се да добијамо подршку од стране многих цркава, многих архијереја, али поменута подршка Руске Православне Цркве представља за нас једну од најзначајнијих подршки.

Што се тиче православне браће Албанаца, када Православна Охридска Архиепископија организује неке јубилеје или литургијске прославе, Архиепископ албански Анастасије шаље своје представнике и на такав начин потврђује литургијско јединство Албанске Православне Цркве са аутономном Православном Охридском Архиепископијом. Његовање литургијског јединства, рекли смо, било је и увек ће бити од суштинског значаја.

У последње две године активно се поставља питање додељивања аутокефалности „МПЦ – ОА” и то од стране Константинопољске Патријаршије. Могу ли према Вама неке Цркве, осим Српске Православне Цркве, учествовати у решавању северномакедонског питања? Рецимо, Бугарска Црква?

– У њеном саопштењу од 11. маја 2019. године, Константинопољска Патријаршија помиње неко право на апелацију у односу на „МПЦ”. На који начин Константинопољска Патријаршија има право апелације у Цркви није тема овог разговора. Оно што је индикативно јесте то да је Константинопољска Патријаршија разгледала некакав захтев (узгред речено, прослеђен писмом политичара), захтев, као што и сами кажу „расколничке цркве”. Дакле, реч је о „цркви” која није део Једне, Свете, Саборне и Апостолске Цркве, а поврх свега, нити се налази у канонској јурисдикцији Константинопољске Патријаршије. Желим да верујем да у Константинопољској Патријаршији имају добре намере и да су истовремено свесни да немају никакво право да се једнострано осврћу на раскол „МПЦ”! Свети Архијерејски Сабор Српске Православне Цркве се више пута и недвосмислено изјаснио за дијалог, преко којег би се на канонским основама помогло „МПЦ” да превазиђе раскол и да се врати у спасоносну Саборност Цркве. Дијалог је био спречен управо од стране расколничке „МПЦ” и државних власти, спровођењем затворских казни против Архиепископа охридског Јована и државног прогона против Православне Охридске Архиепископије. Колико је мени познато, СПЦ никада није била затворена за оне који су хтели, добронамерно и на канонским основама, да помогну решавању проблема „МПЦ”.

Како оцењујете перспективу лечења раскола у Северној Македонији? На који начин се то може остварити? Шта утиче на то?

– У овом тренутку не бих имао ништа да додам, нити да одузем од речи нашег Свјатејшег Патријарха српског Порфирија, који је у свом интервјуу за Радио-телевизију Србије 2. марта ове године јасно истакао да жели да се нађе решење раскола у коме се налази „МПЦ”. Наш Патријарх верује да ће Свети Архијерејски Сабор СПЦ увек бити спреман да дође до решења, али без било каквих политичких притисака и утицаја, који постоје од почетка стварања раскола, па све до данас, у односу на ту тему.

Дакле, на решавање проблема највише утичу политичари, који својим притисцима желе да искористе „МПЦ” за њихове пролазне политичке циљеве. По угледу на колеге из Украјине, политичари из Северне Македоније, нарушавајући секуларни карактер државе, утврђен Уставом, стављају себе у улогу вође расколничке „МПЦ” и шаљу писма црквеним представљеницима у име „МПЦ”. На тај начин понижавају и „МПЦ” као неспособну да сама реши сопствене проблеме. Када дневна политика буде барем мало склонила руке којима је превише чврсто загрлила „МПЦ”, биће могуће да се очекује решење њиховог проблема.

Зашто многи људи подржавају „МПЦ-ОА” и не спознају погубност раскола? Да ли у „МПЦ-ОА” постоје свештеници и лаици који се барем понашају без агресивности према Охридској Архиепископији и спремни су за дијалог?

– Према неким застарелим подацима, Северна Македонија има око два милиона становника, а према неким савременим анализама, због великог исељавања могуће је да у земљи тренутно живи око милион и петсто хиљада становника. Од њих се отприлике 68% декларише као Македонци али се, свакако, не декларишу сви као православни хришћани.

Иако је у суштини реч о много добром народу, о природно искреном и топлосрдачном народу, ипак у једној тако малој и, нажалост, затвореној средини, због комунизма и због раскола, тај народ колико је добар, исто толико је и теолошки необразован. Никада нисмо имали проблема с нашим народом! Сасвим супротно! Прогон Православне Охридске Архиепископије је био организован и још га организује државни апарат. Држава је осуђена од Европског суда правоснажном пресудом због тога што одбија да региструје канонску Православну Охридску Архиепископију. Све то ствара страх и несигурност код људи! Подразумева се да се ми сусрећемо са одређеним свештеницима и верницима, припадницима расколничке „МПЦ”, који немају агресивни приступ, али они увек инсистирају да ти сусрети не буду транспарентни, јер се боје ауторитета „МПЦ” и власти. Дакле, на папиру људи имају формалну слободу, али се она разликује од ефективне слободе, која је привилегија само оних људи у држави који су се самопрогласили за „меру свега”.

Како Охридска Архиепископија успева да у постојећим неблагопријатним условима сачува своја богослужбена места и да се заштити од напада?

Да ли је могуће да се ради са младима и са средствима за масовну информацију, тј. да се противдејствује расколу у информативном простору?

– Православна Охридска Архиепископија нема никакву правну нити било коју другу земаљску заштиту. У задњих скоро двадесет година у организацији власти и расколничке „МПЦ”, Архиепископ охридски Јован је био осам пута у затвору. Годинама су били суђени епископи, свештеници, монаси, монахиње, верници, на политички монтираним судским процесима. Срушили су нам два храма, тукли су наше свештенике, монахе, монахиње... Никада и ничим нисмо узвратили на зло, са циљем да се зло не умножава. Али, у немоћи нашој сила се Божја показује (2. Кор. 12, 9). Архиепископија објављује штампана издања и користи све могућности да преко разних предавања упозна људе са православном вером. На литургије у Архиепископији стално долазе нове личности. Не заборављамо шта се десило у прошлости али смо отворени за будућност из које нам долази Христос. Зато се трудимо да са љубављу отварамо наша срца за нашу браћу која су у расколу, молећи се да се у будућности сусретнемо и да будемо заједно у Саборном Христу.

Епархије на територији Северне Македоније у значајној етапи историје потпале су под Бугарску Православну Цркву. У Северној Македонији постоје грађани са бугарским самосазнањем. Бугарска, као и Србија, покреће питање у вези са фалсификовањем историјског наслеђа у Северној Македонији. У исто време су се, нажалост, у протеклом веку дешавали конфликти између српске и бугарске стране. Како се у Охридској Архиепископији решавају ове противречности? Да ли је Архиепископија отворена за вернике са бугарским самосазнањем?

– Нажалост, чак и у Цркви се понекад уместо историје исписује митологија! Свети Методије и Кирило нису словенобугарски, него свесловенски просветитељи. Древна Охридска Архиепископија није била аутокефална црква и највећи број њених архиепископа били су Грци, између којих су и познати: Јован IV Комнин, Димитрије Хоматијан, Константин II Кавасила, али и други. У новијој историји, епархије у Северној Македонији нису биле под јурисдикцијом Бугарске Православне Цркве већ је пре Првог светског рата постојао неканонски упад Бугарске Егзархије у канонску јурисдикцију Константинопољске Патријаршије, јер црквени историчари, од 16. септембра 1872, препознају Бугарску Егзархију као расколничку цркву, која свој раскол решава 22. фебруара 1945. уз помоћ Руске Православне Цркве. Још једном је Бугарска Егзархија извршила упад у канонску јурисдикцију Српске Патријаршије, када су расколнички егзархијски Епископи заједно са бугарским фашистичким окупатором ушли у Скопље на сам почетак Другог светског рата и протерали канонског Митрополита скопског Јосифа (Цвијића).

За нас ови догађаји припадају прошлости, историјској науци, и првенствено значе уједињење у молитви за спасење свих људи, и оних који су били на тачној страни историје и оних који су били на погрешној. Није могуће да нас деле прошлост, политика и национална припадност. Православна Охридска Архиепископија у себи уједињује подједнако све народе који живе у мултиетничкој и мултикултурној Северној Македонији. Наша браћа, православни Бугари, нису расколници. Они који имају изграђену црквену свест долазе на Литургију у Православну Охридску Архиепископију и причешћују се Телом и Крвљу Христовим заједно са својом браћом православним Македонцима словенског происхождения, са својом браћом Србима, Грцима и другим православнима, који живе у Северној Македонији.

Црква не укида националне одлике, сасвим супротно, она их развија и унапређује. Али од њих не прави идоле. Сви смо ми у Цркви један род православни. Етнофилетизам је осуђен као еклисиолошка јерес (Константинопољ 1872), тако да за парасинагогу етнофилетизма, за деструктивност националшовинизма нема места у Цркви у којој нема ни Јудеја, ни Јелина него смо сви ми једно у Христу (Гал. 3, 28). На тим основама се гради црквени живот у Православној Охридској Архиепископији.

Од тренутка стварања Охридске Архиепископије, њени верници на челу са Архиепископом Јованом (Вранишкоским), подложни су на прогоне. Шта би Ви саветовали верницима канонске цркве Украјине, који су данас такође подложни дискриминацији и насиљу?

– Познато је да Свети Кипријан Картагински наглашава да чак ни мученичка крв не може да опере грех

раскола. Предањски став, који често наглашава и наш Архиепископ, јесте да ми не тражимо страдања, али када их Господ допусти, ту смо да их примимо као благослов, као наш крст преко којег стижемо до васкрсења. Није могуће да се дође до васкрсења, а да се претходно не буде разапет на крсту. Православни хришћани Украјине данас су позвани да посведоче чистоту православне вере својом припадношћу и верношћу канонској Цркви Украјине, чији је Предстојатељ Његово Блаженство Митрополит кијевски и целе Украјине Онуфрије.

Искушења и прогон са којима се данас суочавају православни хришћани у Украјини помоћи ће им да стекну искључиво богат опит унутрашњег живота, опит који се не добија ни на једној високообразовној установи; стога ће им ова искушења помоћи да стекну „духовни докторат“. Тај опит ће бити најскупоценије наслеђе идућим генерацијама. Искушења ће проћи, према речима светог Златоуста, који је за тешку животну околност знао да каже: „Облак је, проћи ће!“ Проћи ће и облак прогона против Митрополита Онуфрија и Украјинске Православне Цркве, али сведочанство вере ће остати за век и веков, записано у Књизи Живота.

Истовремено, верници канонске Цркве, чији је Предстојатељ Митрополит Онуфрије, не треба да буду пасивни него треба да са свим легалним средствима деконструирају неправедни систем и да се до крајњих судских инстанци активно боре против дискриминације, која се над њима врши нарушавањем владавине права у делу људских права и верских слобода. Верници Цркве треба да се обратe свима онима који причињавају њихов прогон и страдања, по речима Светог мученика Платона: „Мучите још више, тако ће се још јасније видети ваша нељудскост а, с друге стране, још ће се више гледати смирење и слава Цркве.“ Ако парафразирамо речи преподобног Порфирија Кавсокаливита, не треба и нећемо се трудити да изгонимо таму из наших живота, јер то може да нас измори, а да ништа не постигнемо. Треба да се са радошћу трудимо да будемо професионалци који ће пуштати светлост Христову у своје животе и тада ће тама једноставно ишчезнути.

Постоје ли и богослужбене разлике између Охридске Архиепископије и „МПЦ–ОА“? Да ли се у богослужбама користи црквенословенски језик?

– Немам представу о богослужбеном животу „МПЦ“, али претпостављам да не постоје неке веће богослужбене разлике. У Православној Охридској Архиепископији, сасвим природно, црквенословенски језик се користи свакодневно на богослужбама, а особито у њеним манастирима.

На крају Вас молим да поделите с нама шта је за Вас најзначајније и од највеће вредности у руском Православљу? Који руски светитељи су Вам блиски?

– Унапред сматрајте да ће овај одговор бити непотпун. Руско Православље је ширина, дубина, висина, стога је незахвално да буде третирано у једном кратком одговору. Руско Православље је Достојевски упоредио са „лепотом, која ће спасити свет“. Руско Православље је Гогољ са „Размишљањима о Божанској Литургији“. Руско Православље су Свети Серафим Саровски, Свети Јован Кронштадски и Свети Игнатије Брјанчанинов, са којима смо одрастали. Руско Православље су Свети Лука Кримски, затим Флоровски, Шмеман... Руско Православље су Свети Герман Аласки и много касније Американац о. Серафим (Роуз), духовно чедо Светог Јована Шангајског, који је веома поштован у нашој земљи од времена када је још као јеромонах био професор у битолској богословији. Руско Православље су Свети равноапостолни Николај Јапански и православни Јапанци Цркве у Јапану. Руско Православље је у суштини оно аутентично Православље, које, рекли смо, не укида већ надилази нације и боју коже и рађа васељенске светитеље какви су Преподобни Софроније (Сахаров) и његов старац, Свети Сиуан Атонски, који је изговорио светодуховску изреку наше епохе: „Држи свој ум у паклу и не очајавај“.

Следствено, данас је немогуће бити православан а истовремено бити несрећна личност! Православље – то је радост духа и излаз из свих људских безизлаза, чак и из саме смрти!

Извор: *Центар Хризма; poa-info.org* ■■

СЛОВО ЛЈУБВЕ

Радио Архиепископије београдско-карловачке

107.3 MHz

Краљице Наталије 76, 11000 Београд

Телефони: 011 362 2530 и 066 888 3141

redakcija@slovoljubve.com www.slovoljubve.com

